

V Bruseli 27. 7. 2023
COM(2023) 464 final

SPRÁVA KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

34. výročná správa o ochrane finančných záujmov Európskej únie a boji proti podvodom – 2022

{SWD(2023) 272 final} - {SWD(2023) 273 final} - {SWD(2023) 274 final} -
{SWD(2023) 275 final} - {SWD(2023) 276 final}

Obsah

1.	Úvod	4
2.	Zameranie na kľúčové opatrenia na úrovni EÚ.....	4
2.1.	Prepracované znenie nariadenia o rozpočtových pravidlách	5
2.2.	Vykonávanie národných plánov obnovy a odolnosti	6
2.3.	Transpozícia smernice o ochrane finančných záujmov – súčasný stav.....	6
2.4.	Revízia akčného plánu, ktorý je sprievodným dokumentom k stratégii Komisie pre boj proti podvodom.....	7
2.5.	Program Únie pre boj proti podvodom	7
2.6.	Programy EÚ týkajúce sa colníctva a daní	8
2.6.1.	Program Fiscalis.....	8
2.6.2.	Program Colníctvo	8
2.6.3.	Program týkajúci sa Nástroja na vybavenie na colné kontroly	8
2.7.	Uznesenie Európskeho parlamentu o správe o ochrane finančných záujmov za rok 2021	9
2.8.	Ďalšie iniciatívy	10
2.8.1.	Doložky o boji proti podvodom v medzinárodných dohodách	10
2.8.2.	Druhý akčný plán na boj proti nezákonnému obchodu s tabakovými výrobkami	10
2.8.3.	Boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu.....	10
3.	Opatrenia členských štátov na ochranu finančných záujmov EÚ	10
3.1.	Národné stratégie pre boj proti podvodom.....	10
3.2.	Opatrenia na boj proti podvodom prijaté na vnútroštátnej úrovni	11
3.3.	Vykonávanie odporúčaní Komisie z roku 2021 pre členské štáty	15
4.	Boj proti nezrovnalostiam, podvodom, korupcii a konfliktu záujmov poškodzujúcim rozpočet EÚ	16
4.1.	Všeobecný prehľad	16
4.1.1.	Vyšetrovania úradu OLAF	17
4.1.2.	Vyšetrovania EPPO.....	17
4.2.	Príjmy – Tradičné vlastné zdroje	18
4.3.	Výdavky.....	19
4.3.1.	Poľnohospodárstvo	19
4.3.2.	Politika súdržnosti.....	21
4.3.3.	Ostatné rozpočtové oblasti	22
4.4.	Organizovaná trestná činnosť, korupcia a konflikty záujmov.....	22
5.	Záver a odporúčania.....	24
5.1.	Pochopenie podvodov na efektívnejší boj proti nim	24
5.2.	Inovácie v boji proti podvodom: dôvod na digitalizáciu.....	25
5.3.	Posilnenie riadenia v oblasti boja proti podvodom	25

ZHRNUTIE

Komisia v súlade s povinnosťou stanovenou v článku 325 ods. 5 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) v spolupráci s členskými štátmi EÚ každoročne predkladá Európskemu parlamentu (EP) a Rade správu o opatreniach prijatých na vykonávanie uvedeného článku (známu ako správa o ochrane finančných záujmov). Na základe tejto správy Európsky parlament každoročne prijíma návrh uznesenia o ochrane finančných záujmov EÚ a boji proti podvodom.

V správe o ochrane finančných záujmov za rok 2022 sa zdôrazňujú opatrenia na úrovni EÚ a vnútroštátnej úrovni zamerané na posilnenie ochrany finančných záujmov Únie.

Vykonávanie národných plánov obnovy a odolnosti je v súčasnosti v plnom prúde a Komisia prijala viaceré opatrenia na zabezpečenie ich správneho vykonávania. Prebiehajú najmä systémové audity zamerané na ochranu finančných záujmov EÚ, pričom sa vyzdvihujú osvedčené postupy a identifikujú nedostatky, ktoré treba napraviť.

Program Únie pre boj proti podvodom sa vykonáva druhý rok, pričom sa z neho financujú iniciatívy v celej EÚ na posilnenie boja proti podvodom a podporuje sa údržba a vývoj IT nástrojov podporujúcich administratívnu pomoc v colných otázkach, ako aj oznamovanie nezrovnalostí.

Cieľom navrhovaného prepracovaného znenia nariadenia o rozpočtových pravidlách je zvýšiť transparentnosť pri využívaní finančných prostriedkov EÚ a posilniť digitalizáciu v oblasti boja proti podvodom, ktoré ich poškodzujú. Digitalizácia v oblasti boja proti podvodom je aj jednou z tém na účely revízie akčného plánu, ktorý je sprievodným dokumentom k stratégii Komisie pre boj proti podvodom spustenej v roku 2022.

Členské štáty prijali nápravné opatrenia v nadväznosti na postupy v prípade nesplnenia povinností, ktoré Komisia začala v súvislosti s nesprávnou transpozíciou smernice o ochrane finančných záujmov. Väčšina týchto postupov by sa mala uzavrieť v nadchádzajúcich mesiacoch.

24 členských štátov má zavedenú stratégiu na zvýšenie ochrany finančných záujmov EÚ alebo ju práve dokončujú. Tieto stratégie sa líšia z hľadiska rozsahu pôsobnosti a zamerania, ale najbežnejším prístupom je prijatie národnej stratégie pre boj proti podvodom.

Členské štáty sa takisto vo veľkej miere riadili odporúčaniami Komisie, aby posilnili analýzu rizika a zvýšili digitalizáciu v oblasti boja proti podvodom.

Pokiaľ ide o vyšetrovania podvodov, korupcie, konfliktov záujmov a iných nezrovnalostí, ktoré poškodzujú finančné záujmy EÚ, Európsky úrad pre boj proti podvodom a Európska prokuratúra zohrávajú význačnú úlohu v celkovej štruktúre EÚ v oblasti boja proti podvodom. Počet podvodných a nepodvodných nezrovnalostí, ktoré oznámili členské štáty v rámci colníctva a zdieľaného riadenia, vykázal mierny nárast v porovnaní s rokom 2021, zatiaľ čo ich finančný vplyv sa znížil. V tejto správe sa zdôrazňujú hlavné rizikové oblasti v súvislosti s colníctvom, poľnohospodárstvom a politikou súdržnosti, pričom sa správa opiera o analýzu daných údajov.

Odhaľovanie a oznamovanie podozrenia z podvodu ešte možno podstatne zlepšiť, rovnako ako následné činnosti, ktoré s tým súvisia. Medzi členskými štátmi stále existujú značné rozdiely. Členské štáty s nízkym výskytom podvodov by mali investovať do analýzy rizika podvodov s cieľom posúdiť, v akom rozsahu je nízka miera odhaľovania spôsobená skutočne nízkou úrovňou podvodov alebo systémovými nedostatkami v systémoch odhaľovania alebo oznamovania.

Digitalizácia v oblasti boja proti podvodom musí byť v jadre stratégií pre boj proti podvodom. Predstavuje to zdroj, ako aj hrozbu, keďže podvodníci takisto čoraz viac používajú a zneužívajú nové technológie na páchanie trestných činov. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby bola digitalizácia v oblasti boja proti podvodom súčasťou ich národnej stratégie pre boj proti

podvodom. Komisia pripomína svoje odporúčania, aby členské štáty, ktoré ešte neprijali národnú stratégiu pre boj proti podvodom, tak urobili.

ZOZNAM SKRATIEK

AFCOS	Koordinačný útvar pre boj proti podvodom
AFIS	Informačný systém pre boj proti podvodom
AMIF	Fond pre azyl, migráciu a integráciu
AML	Boj proti praniu špinavých peňazí
ZIPT	Záväzné informácie o pôvode tovaru
CAFS	Stratégia Komisie pre boj proti podvodom
SPP	Spoločná poľnohospodárska politika
CCEI	Program týkajúci sa Nástroja na vybavenie na colné kontroly
CRMS	Spoločný systém riadenia colných rizík
EDES	Systém včasného odhaľovania rizika a vylúčenia
EP	Európsky parlament
EPPO	Európska prokuratúra
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
FEAD	Fond európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby
FR	Nariadenie o rozpočtových pravidlách
HDP	Hrubý domáci produkt
IMS	Systém riadenia nezrovnalostí
IPA	Nástroj predvstupovej pomoci
JCO	Spoločná colná operácia
MAA	Vzájomná administratívna pomoc
VFR	Viacročný finančný rámec
NAFS	Národné stratégie pre boj proti podvodom
OLAF	Európsky úrad pre boj proti podvodom
PIF	Ochrana finančných záujmov
RRF	Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti
RTD&I	Výskum, technologický rozvoj a inovácie
TEN	Transeurópska sieť
ZFEÚ	Zmluva o fungovaní Európskej únie
TVZ	Tradičné vlastné zdroje
UAFP	Program Únie pre boj proti podvodom
DPH	Daň z pridanej hodnoty

1. ÚVOD

Výška rozpočtu EÚ na rok 2022 bola približne 170,6 miliardy EUR, čo predstavuje približne 1 % hrubého domáceho produktu (HDP) EÚ. Viacročný finančný rámec na roky 2021 – 2027 predstavuje sumu 1 074,3 miliardy EUR. Dodatočné zdroje pochádzajú z nástroja NextGenerationEU, balíka na obnovu hospodárstva EÚ po pandémie COVID-19, ktorý poskytuje 750 miliárd EUR, ktoré sa majú vynaložiť medzi rokmi 2021 a 2026.

EÚ z týchto zdrojov financuje svoje politiky a presadzuje svoje ciele a hodnoty.

Členské štáty EÚ hospodária s najväčším podielom výdavkov EÚ a vyberajú tradičné vlastné zdroje (TVZ), najmä clá.

V súlade s [článkom 325](#) Zmluvy o fungovaní EÚ (ZFEÚ) bojujú EÚ a jej členské štáty proti podvodom a akémukoľvek inému protiprávnemu konaniu poškodzujúcemu finančné záujmy EÚ¹. Komisia v súlade s článkom 325 ods. 5 ZFEÚ v spolupráci s členskými štátmi EÚ každoročne predkladá Európskemu parlamentu (EP) a Rade správu o opatreniach prijatých na vykonávanie uvedeného článku. Touto správou, známou aj ako správa EÚ o ochrane finančných záujmov, sa plní uvedená povinnosť na rok 2022. Je k nej pripojených päť pracovných dokumentov².

Textový rámček 1: Metodický prístup

Všetky platné vymedzenia pojmov sú uvedené v textových rámčekoch 1, 2 a 3 [správy o ochrane finančných záujmov za rok 2021](#).

Správa o ochrane finančných záujmov za rok 2022 sa zameriava na kľúčové iniciatívy na úrovni EÚ a vnútroštátnej úrovni. V digitálnej verzii sa poskytujú dodatočné informácie prostredníctvom hypertextových odkazov a vloženého dodatočného obsahu.

Oddiel 2 správy je zameraný na opatrenia na úrovni EÚ, zatiaľ čo oddiel 3 sa vzťahuje na opatrenia prijaté na vnútroštátnej úrovni. V oddiele 4 sa prezentujú údaje a hlavné analytické zistenia týkajúce sa boja proti podvodom, korupcii, konfliktom záujmov a iným nezrovnalostiam poškodzujúcim rozpočet EÚ. Oddiel 5 správu uzatvára, pričom sa v ňom predkladajú závery a odporúčania.

2. ZAMERANIE NA KĹÚČOVÉ OPATRENIA NA ÚROVNI EÚ

Tento oddiel správy sa zameriava na hlavné trendy týkajúce sa kľúčových politických a legislatívnych iniciatív na úrovni EÚ na ochranu finančných záujmov EÚ. Ich zoznam nie je vyčerpávajúci.

¹ Článok 310 ods. 6 ZFEÚ.

² K tejto správe o ochrane finančných záujmov je pripojených päť pracovných dokumentov útvarov Komisie:

- a) štatistické hodnotenie nezrovnalostí oznámených v oblasti vlastných zdrojov, prírodných zdrojov, politiky súdržnosti, predvstupovej pomoci, ako aj priamych výdavkov v roku 2022;
- b) opatrenia prijaté členskými štátmi na ochranu finančných záujmov EÚ v roku 2022;
- c) prijatie opatrení v nadväznosti na odporúčania zo správy Komisie o ochrane finančných záujmov EÚ – Boj proti podvodom – 2021;
- d) Program EÚ pre boj proti podvodom – vykonávanie za rok 2022;
- e) systém včasného odhaľovania rizika a vylúčenia (EDES) – výbor uvedený v článku 143 nariadenia o rozpočtových pravidlách.

2.1. Prepracované znenie nariadenia o rozpočtových pravidlách

Hlavným dôvodom revízie nariadenia o rozpočtových pravidlách³ je jeho zosúladenie s balíkom viacročného finančného rámca (VFR), ktorým sa zaručí zahrnutie všetkých všeobecných finančných pravidiel do jednotného súboru pravidiel, a tým sa zabezpečí väčšia právna istota pre inštitúcie EÚ a príjemcov finančných prostriedkov. Pokiaľ ide o ochranu finančných záujmov EÚ, cieľnou zmenou nariadenia o rozpočtových pravidlách Komisia zamýšľa ďalej zlepšiť: i) spôsob poskytovania informácií verejnosti o tom, ako sa plní rozpočet EÚ a kto sú príjemcovia finančných prostriedkov EÚ, a ii) ochranu rozpočtu EÚ pred nezrovnalosťami, podvodmi, korupciou a konfliktmi záujmov.

Pokiaľ ide o prvý cieľ, návrhom sa vyžaduje, aby členské štáty a iné orgány vykonávajúce rozpočet EÚ v rámci všetkých spôsobov riadenia raz ročne poskytovali Komisii informácie o príjmoch finančných prostriedkov EÚ, v ktorých zahrnú jedinečné identifikátory, ak sú príjemcovia právnickými osobami. Komisia by tieto informácie doplnila dostupnými informáciami týkajúcimi sa priameho riadenia a bola by zodpovedná za konsolidáciu, centralizáciu a uverejňovanie informácií v databáze na jedinom webovom sídle, vylepšenej verzii **systému finančnej transparentnosti**, ktoré by pokrývalo všetky spôsoby riadenia. Práva prijímateľov z hľadiska ich súkromného života a osobných údajov budú naďalej chránené⁴.

Druhý cieľ sa bude plniť tromi spôsobmi. Po prvé Komisia navrhuje zaviesť **povinné používanie jednotného integrovaného IT systému** na hĺbkovú analýzu údajov a hodnotenie rizika. Po druhé Komisia okrem toho navrhuje **zväčšiť rozsah pôsobnosti a zlepšiť účinnosť systému včasného odhaľovania rizika a vylúčenia (EDES)**⁵, pričom ho posilní tak, že lepšie zameria jeho rozsah pôsobnosti na finančné prostriedky v rámci zdieľaného riadenia, ako aj priameho riadenia (napríklad v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti). Komisia takisto navrhuje, aby sa prepojené subjekty a/alebo koneční užívatelia výhod primárneho vylúčeného subjektu mohli vylúčiť z predkladania ponúk v rámci verejného obstarávania a v konečnom dôsledku zo získavania finančných prostriedkov EÚ. Medzi dôvody vylúčenia sa dopĺňa odmietnutie spolupracovať pri vyšetrovaniach, kontrolách alebo auditoch vykonávaných povoluujúcim úradníkom, Európskym úradom pre boj proti podvodom (OLAF), Európskou prokuratúrou (EPPO) alebo Dvorom audítorov a podnecovanie k nenávisti alebo diskriminácii. Po tretie navrhovanými zmenami nariadenia o rozpočtových pravidlách, ak ich schváli spoluzákonodarcia, **sa zvýši efektívnosť a kvalita kontrol a auditov pomocou digitalizácie a vznikajúcich technológií**, akými sú strojové učenie, robotická automatizácia procesov a umelá inteligencia. Digitalizácia v oblasti boja proti podvodom je aj jednou z tém na účely revízie akčného plánu, ktorý je sprievodným dokumentom k stratégii Komisie pre boj proti podvodom (CAFS), pričom táto revízia sa vykonala v roku 2023⁶.

³ COM(2022) 223 final, 16. mája 2022.

⁴ V súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016, s. 1), a s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1725 z 23. októbra 2018 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov inštitúciami, orgánmi, úradmi a agentúrami Únie a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 45/2001 a rozhodnutie č. 1247/2002/ES (Ú. v. EÚ L 295, 21.11.2018, s. 39).

⁵ Podrobný prehľad rozhodnutí, ktoré výbor prijal v roku 2022, je uvedený v dokumente Systém včasného odhaľovania rizika a vylúčenia (EDES) – výbor uvedený v článku 143 nariadenia o rozpočtových pravidlách pripojenom k tejto správe.

⁶ Pozri oddiel 2.4.

2.2. Vykonávanie národných plánov obnovy a odolnosti

Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti podporuje vykonávanie reforiem a investícií uvedených v národných plánoch obnovy a odolnosti. V nariadení o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti sa od členských štátov vyžaduje, aby prijali všetky primerané opatrenia na ochranu finančných záujmov Únie a na zabezpečenie toho, aby využívanie finančných prostriedkov bolo v súlade s uplatniteľným právom EÚ a vnútroštátnym právom. Členské štáty sú preto povinné zaviesť účinné a efektívne systémy kontroly a zabezpečiť súlad so všetkými príslušnými vnútroštátnymi a európskymi právnymi predpismi, a to aj s pravidlami verejného obstarávania a pravidlami štátnej pomoci. Členské štáty sú zodpovedné za zabezpečovanie toho, aby uvedené zdroje boli chránené pred podvodmi, korupciou, konfliktom záujmov (vymedzenými ako „závažné nezrovnalosti“) a dvojitém financovaním⁷.

Komisia posúdila tieto systémy kontroly pred schválením plánov a následne vykonáva systémové audity⁸.

V stratégii auditu Komisie sa stanovujú tieto systémové audity systémov riadenia a kontroly všetkých členských štátov. V roku 2022 Komisia vykonala 16 systémových auditov zameraných na ochranu finančných záujmov EÚ⁹.

Tieto systémové audity sa vzťahujú na 16 koordinačných orgánov a 48 vykonávacích orgánov, ako sú ministerstvá a agentúry. Do konca roka 2023 budú aspoň raz auditované všetky členské štáty. Počas prvého štvrtroka 2023 sa vykonalo päť auditov. Auditované orgány boli vybrané na základe posúdenia rizika.

Na základe tejto audítorskej práce Komisia identifikovala rozdiely v spôsobe, akým rôzne auditované vykonávacie a koordinačné orgány zavádzajú systémy vnútornej kontroly.

V auditoch Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti sa identifikovali osvedčené postupy niektorých vykonávacích orgánov, ako je posúdenie rizika, pokiaľ ide o citlivé otázky, postupy odhaľovania možného podvodu a korupcie, najmä používanie nástrojov na hĺbkovú analýzu údajov, postupy odhaľovania možných konfliktov záujmov, ako aj postupy overovania možného dvojitého financovania pred rozhodnutím o udelení grantu.

Hlavné zistené problémy sa týkajú nedostatočnej koordinácie/dohľadu zo strany koordinačných orgánov, neúplných stratégií pre boj proti podvodom, chýbajúcich prvkov v posúdeniach rizika podvodov, potreby zlepšenia *ex ante* kontrol zameraných na predchádzanie konfliktom záujmov, nízkej účasti na činnostiach odbornej prípravy zameranej na zvyšovanie povedomia o podvodoch, ako aj nedostatkov v oznamovaní nezrovnalostí úradu OLAF na účely prípadného vyšetrovania. Komisia vydáva odporúčania a členské štáty sa dohodli na lehotách na ich vykonanie s cieľom vyriešiť tieto otázky.

2.3. Transpozícia smernice o ochrane finančných záujmov – súčasný stav

Smernica (EÚ) 2017/1371 o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, prostredníctvom trestného práva (smernica o ochrane finančných záujmov)¹⁰ bola prijatá 5. júla

⁷ V roku 2021 Europol, úrad OLAF, EPPO, Eurojust a 21 členských štátov spojili sily v rámci operácie SENTINEL s cieľom predvídať očakávanú vlnu podvodov poškodzujúcich finančné prostriedky na obnovu. Podrobnejšie informácie pozri v [správe o ochrane finančných záujmov za rok 2021, rámček 11, s. 28](#).

⁸ V súvislosti s posúdením plánov pozri [správu o ochrane finančných záujmov za rok 2021, oddiel 5.3](#).

⁹ Španielsko, Slovensko, Estónsko, Dánsko, Grécko, Česko, Taliansko, Litva, Malta, Slovinsko, Bulharsko, Cyprus, Fínsko, Írsko, Lotyšsko a Poľsko.

2017. Lehota na transpozíciu smernice uplynula 6. júla 2019. Komisia prijala opatrenia na riešenie otvorených otázok týkajúcich sa súladu v určitých členských štátoch¹¹.

Do konca roka 2022¹² boli začaté postupy v prípade nesplnenia povinnosti proti 18 členským štátom za nesprávnu transpozíciu smernice.

Okrem Česka, v prípade ktorého sa postup v prípade nesplnenia povinnosti uzavrel v roku 2022, by mnohé z uvedených krajín mali v nadchádzajúcich mesiacoch dosiahnuť úplný súlad so smernicou o ochrane finančných záujmov.

2.4. Revízia akčného plánu, ktorý je sprievodným dokumentom k stratégii Komisie pre boj proti podvodom

Cieľom súčasnej stratégie CAFS prijatej v roku 2019 je ďalej zlepšiť prevenciu, odhaľovanie a trestanie podvodov, pričom táto stratégia poskytuje rámec pre prebiehajúce úsilie Komisie o zníženie úrovne podvodov poškodzujúcich rozpočet EÚ. Je k nej pripojený akčný plán so 63 akciami určenými Komisii, z ktorých sa 60 dokončilo do konca roka 2022 (alebo ak sú nepretržitej povahy, stále prebiehajú). S cieľom zabezpečiť trvalé úsilie v oblasti boja proti podvodom na strane Komisie a riešiť nové výzvy úrad OLAF začal v roku 2022 prípravu na revíziu akčného plánu.

2.5. Program Únie pre boj proti podvodom

Program Únie pre boj proti podvodom s rozpočtom vo výške 181 miliónov EUR na obdobie 2021 – 2027 poskytuje finančnú podporu na ochranu finančných záujmov EÚ členskými štátmi; na organizáciu vzájomnej administratívnej pomoci a spolupráce v colných a poľnohospodárskych otázkach (zložka AFIS) a na rozvoj a údržbu systému riadenia nezrovnalostí (IMS) na oznamovanie nezrovnalostí členskými štátmi.

Rozhodnutím o financovaní na rok 2022 sa prideliло 15,4 milióna EUR na zložku Hercule, 9 miliónov EUR na zložku AFIS a približne 1 milión na zložku IMS. Dostupné finančné prostriedky sa v roku 2022 úspešne implementovali, pričom sa využili rôzne dostupné finančné nástroje:

- uverejnili a vyhodnotili sa dve výzvy na predkladanie návrhov, pričom 38 grantov sa udelilo orgánom, univerzitám a výskumným ústavom v členských štátoch,
- z programu sa financovali aj rozličné činnosti prínosné pre orgány členských štátov, napríklad špecializovaná odborná príprava v oblasti forenznej vedy a analýzy a prístup k obchodným databázam,
- uzavreli sa správne dojednania so Spoločným výskumným centrom, čím sa poskytla špecializovaná analytická podpora pre výskum nových metód na identifikáciu možných

¹⁰ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371 z 5. júla 2017 o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, prostredníctvom trestného práva (Ú. v. EÚ L 198, 28.7.2017, s. 29 – 41).

¹¹ Pozri [oddiel 5.1 správy o ochrane finančných záujmov za rok 2021](#).

¹² K 10. júnu 2023 Komisia začala konania o nesplnení povinnosti proti 20 členským štátom za nesprávnu transpozíciu smernice. Dve z týchto 20 konaní sa začali v roku 2023 (Bulharsko a Poľsko), jedno sa uzavrelo (Česko) a v ďalšom prípade (Fínsko) sa Komisia rozhodla zaslať odôvodnené stanovisko. Pokiaľ ide o zvyšných 16 konaní (Belgicko, Cyprus, Estónsko, Grécko, Španielsko, Chorvátsko, Maďarsko, Luxembursko, Lotyšsko, Malta, Holandsko, Portugalsko, Rumunsko, Švédsko, Slovinsko a Slovensko), Komisia práve posudzuje odpovede na formálne výzvy, ktoré jej doručili členské štáty.

colných podvodov a podľa potreby sa rozvinuli súvisiace IT nástroje pre orgány členských štátov (napr. automatizovaný monitorovací nástroj, analýza pohybu kontajnerov a analýzy tabaku).

2.6. Programy EÚ týkajúce sa colníctva a daní

2.6.1. Program Fiscalis

Program Fiscalis je zameraný na podporu daňových orgánov pri zlepšovaní fungovania vnútorného trhu, podpore konkurencieschopnosti, boji proti daňovým podvodom, daňovým únikom a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam a zlepšovaní výberu daní, čím pomáha chrániť finančné záujmy členských štátov a daňovníkov. Program podporuje príslušné orgány pri vykonávaní práva EÚ v oblasti daní tým, že zabezpečuje výmenu informácií, podporuje administratívnu spoluprácu a pomáha znižovať administratívne zaťaženie daňových orgánov a náklady na dodržiavanie predpisov pre daňovníkov, ak je to potrebné.

V roku 2022 pokračovali činnosti programu Fiscalis v oblasti daní, a to aj pokiaľ ide o digitálnu transformáciu. Napríklad sa z programu financovali činnosti, ktoré podporujú automatickú výmenu informácií, čo umožnilo daňovým správam posilniť kapacitu na boj proti daňovým podvodom, daňovým únikom a agresívnemu daňovému plánovaniu.

2.6.2. Program Colníctvo

Z programu EÚ Colníctvo sa podporuje rozvoj a prevádzka centrálnych IT systémov pre colníctvo v Európskej únii. Cieľom programu je ochrana finančných a hospodárskych záujmov EÚ a jej členských štátov.

V roku 2022 pokračovali činnosti programu Colníctvo v súlade s politickými prioritami Únie, najmä pokiaľ ide o digitálnu a zelenú transformáciu, a s cieľom podporiť bezproblémové fungovanie colnej únie. Pokiaľ ide o IT systémy, konkrétne v roku 2022 sa spustila prevádzka systému riadenia colných rizík 2 (CRMS), ktorý umožňuje výmenu informácií o riziku medzi colnými správami členských štátov v skutočnom čase, vďaka čomu sa výrazne zlepšila výmena informácií o riziku a komunikácia medzi expertmi členských štátov, ktorí sa zaoberajú rizikami a riadením rizika.

2.6.3. Program týkajúci sa Nástroja na vybavenie na colné kontroly

Program týkajúci sa Nástroja na vybavenie na colné kontroly podporuje nákup, údržbu a modernizáciu vybavenia na colné kontroly určeného na neintruzívnu kontrolu, zisťovanie skrytých predmetov na osobách, radiačnú detekciu, zisťovanie nuklidov, laboratórnu analýzu vzoriek, odoberanie vzoriek a analýzu vzoriek v teréne popri nástrojoch na prehliadku ručnými prostriedkami a iných typoch inovatívneho neintruzívneho detekčného vybavenia.

V roku 2022 boli v rámci grantov podpísaných v rámci prvého viacročného pracovného programu Nástroja na vybavenie na colné kontroly viazané finančné prostriedky EÚ vo výške 273,5 milióna EUR určené na spolufinancovanie nákupu, údržby a modernizácie špičkového vybavenia na colné kontroly na hraničných priechodoch a v colných laboratóriách v celej Únii.

2.7. Uznesenie Európskeho parlamentu o správe o ochrane finančných záujmov za rok 2021

Európsky parlament 19. januára 2023 prijal uznesenie o ochrane finančných záujmov EÚ za rok 2021¹³.

V uznesení sa privítalo úsilie Komisie pri ochrane finančných záujmov EÚ a odporučili sa ďalšie opatrenia v rôznych oblastiach súvisiacich s bojom proti podvodom. V uznesení sa konštatovalo, že Parlament by mal zohrávať významnú úlohu pri riadení Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, a vyzvalo sa na zvýšenie digitalizácie, interoperability dátových systémov a harmonizáciu monitorovania a oznamovania v EÚ. Parlament zdôraznil hlavné hrozby pre rozpočet EÚ, ako je cezhraničná organizovaná trestná činnosť a korupcia. Zároveň požiadal Komisiu, aby predložila návrh na zriadenie medziinštitucionálneho etického orgánu, posilnila svoje mechanizmy vnútornej kontroly a zaviedla tzv. obdobie, počas ktorého sa osoba musí vyhýbať akýmkoľvek konfliktom záujmov, s cieľom riešiť tzv. jav otáčavých dverí. Parlament zdôraznil úlohu úradu OLAF, EPPO, Eurojustu a Europolu v boji proti podvodom a korupcii a pripomenul svoju výzvu, aby sa im zabezpečili primerané zdroje. Parlament požiadal Komisiu, aby prijala potrebné kroky na zabezpečenie účinnej transpozície smernice o ochrane finančných záujmov, smernice (EÚ) 2018/843 („piata smernica o boji proti praniu špinavých peňazí“)¹⁴ a smernice (EÚ) 2019/1937 („smernica o oznamovateľoch“)¹⁵. Parlament zdôraznil, že finančné prostriedky vynaložené v krajinách mimo EÚ by sa mali lepšie kontrolovať.

Rámček 1 – Reakcia Komisie na uznesenie EP

Komisia už prijala opatrenia vo viacerých oblastiach, na ktoré sa uznesenie vzťahuje. Cieľom navrhovaného prepracovaného znenia nariadenia o rozpočtových pravidlách¹⁶ je zlepšiť ochranu finančných záujmov EÚ, a to aj prostredníctvom digitalizácie v oblasti boja proti podvodom. Ako oznámila predsedníčka von der Leyenová¹⁷, Komisia nedávno predložila komplexný protikorupčný balík¹⁸ zameraný na prevenciu korupcie a budovanie kultúry integrity, harmonizáciu vymedzenia pojmu trestné činy, zvýšenie úrovne trestných sankcií a zabezpečenie účinných vyšetrení a stíhania korupcie (a to aj v súvislosti s ochranou finančných záujmov EÚ). Komisia predložila návrh¹⁹ spoločnej dohody, ktorou sa zriaďuje medziinštitucionálny etický orgán. EPPO získala dodatočných zamestnancov, aby zvládla zvýšené pracovné zaťaženie. Úrad OLAF v roku 2023 vykoná mapovanie koordinačných útvarov pre boj proti podvodom s cieľom posúdiť, aké ďalšie opatrenia sú potrebné na ich posilnenie a či sú takéto opatrenia potrebné²⁰.

¹³ Spis k postupu [2022/2152 \(INI\)](#).

¹⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/843 z 30. mája 2018, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2015/849 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu a smernice 2009/138/ES a 2013/36/EÚ (Ú. v. EÚ L 156, 19.6.2018, s. 43 – 74).

¹⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1937 z 23. októbra 2019 o ochrane osôb, ktoré nahlasujú porušenia práva Únie (Ú. v. EÚ L 305, 26.11.2019, s. 17).

¹⁶ Pozri oddiel 2.1.

¹⁷ Správa o stave Únie zo 14. septembra 2022.

¹⁸ 3. mája 2023.

¹⁹ COM(2023) 311 final z 8. júna 2023.

²⁰ Podrobnejšie informácie sú uvedené v oficiálnej odpovedi Komisie Európskemu parlamentu.

2.8. Ďalšie iniciatívy

2.8.1. Doložky o boji proti podvodom v medzinárodných dohodách

Primerané ustanovenia o boji proti podvodom v medzinárodných dohodách, ktoré EÚ uzatvára so svojimi obchodnými partnermi, predstavujú kľúčový príspevok k ochrane finančných záujmov EÚ. V roku 2022 Komisia vyrokovala ustanovenia o vzájomnej administratívnej pomoci a účinné opatrenia na boj proti podvodom v štyroch medzinárodných dohodách²¹.

2.8.2. Druhý akčný plán na boj proti nezákonnému obchodu s tabakovými výrobkami

V roku 2022 Komisia a úrad OLAF dokončili vykonávanie 49 akcií zahrnutých v druhom akčnom pláne na boj proti nezákonnému obchodu s tabakovými výrobkami na roky 2018 – 2022.

2.8.3. Boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu

Podvod poškodzujúci rozpočet EÚ môže byť aj prekursorom iných trestných činov. Aj keď priamo nesúvisí s ochranou rozpočtu EÚ, právny rámec EÚ na boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu²² môže byť preto v tejto súvislosti relevantný. Komisia naďalej posilňuje vykonávanie politického rámca pre boj proti praniu špinavých peňazí a usiluje sa nadviazať dobrú spoluprácu a výmeny informácií s nadchádzajúcim Úradom pre boj proti praniu špinavých peňazí.

3. OPATRENIA ČLENSKÝCH ŠTÁTOV NA OCHRANU FINANČNÝCH ZÁUJMOV EÚ

3.1. Národné stratégie pre boj proti podvodom

V nadväznosti na neustále podnecovanie členských štátov Komisiou, aby prijali národné stratégie pre boj proti podvodom, v roku 2022 uviedli, že nemajú žiadnu stratégiu na ochranu finančných záujmov EÚ, len tri členské štáty. Prístupy, ktoré uplatnilo ostatných 24 členských štátov, sa značne líšili²³.

15 členských štátov má zavedenú národnú stratégiu pre boj proti podvodom. Päť členských štátov oznámilo, že ju práve vypracúvajú alebo sú blízko k jej prijatiu, zatiaľ čo ďalšie štyri členské štáty uviedli, že majú zavedenú alternatívnu stratégiu²⁴.

²¹ Austrália, Indonézia, India a Spojené kráľovstvo v súvislosti s Gibraltárom.

²² https://finance.ec.europa.eu/financial-crime/eu-context-anti-money-laundering-and-counter-finance-terrorism_en. V čase prípravy tejto správy všetky členské štáty oznámili, že úplne transponovali piatu smernicu o boji proti praniu špinavých peňazí [smernica (EÚ) 2018/843] o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu.

²³ Informácie boli zhromaždené prostredníctvom špecializovaného dotazníka. Pozri dokument Opatrenia prijaté členskými štátmi na vykonanie článku 325 ZFEÚ, ktorý je pripojený k tejto správe.

²⁴ Prístup Nemecka, založený na regionálnych a sektorových stratégiách, sa vzťahuje na súdržnosť, Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti a iné oblasti. Cyprus a Švédsko majú stratégiu pre boj

Obrázok 1: Prehľad typov stratégie pre boj proti podvodom, ktorú uplatňujú členské štáty, a pokryté oblasti

Typ	Členský štát																											
	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	
Národná stratégia pre boj proti podvodom																												
Regionálna stratégia pre boj proti podvodom																												
Sektorová národná																												
Sektorová regionálna																												
Boj proti korupcii																												
Iné																												
Dátové pole																												
Súdržnosť																												
Poľnohospodárstvo																												
Rybárstvo																												
Colníctvo																												
DPH																												
Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti																												
Iné																												

ANO, národná stratégia pre boj proti podvodom		ANO
ANO, iná stratégia pre boj proti podvodom		NIE
NIE, ale vypracúva sa		
NIE, neplánuje sa		

Deväť z 15 národných stratégií pre boj proti podvodom bolo prierezových, pričom plne pokrývali finančné záujmy EÚ. V ostatných národných stratégiách sa uplatňujú rozdielne prístupy zamerané na konkrétne alebo viaceré sektory, ako sú výdavky (zdieľané riadenie a Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti), clá alebo DPH.

Všetkých päť členských štátov, v ktorých vypracúvanie národnej stratégie pre boj proti podvodom prebiehalo, uviedlo, že ich stratégie budú prierezové.

3.2. Opatrenia na boj proti podvodom prijaté na vnútroštátnej úrovni

V roku 2022 členské štáty oznámili 72 opatrení zameraných na ochranu finančných záujmov EÚ. Spomedzi 72 prijatých opatrení 52 tvorili „jednotlivé“ opatrenia, zatiaľ čo 20 tvorili komplexné balíky²⁵.

Väčšina opatrení mala sektorovú povahu, pričom sa zameriavali najmä na výdavky v rámci zdieľaného riadenia (poľnohospodárska, rybárska politika a politika súdržnosti) a Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti. Boli zamerané predovšetkým na prevenciu a odhaľovanie podvodov a iných nezrovnalostí poškodzujúcich finančné záujmy EÚ. Medzi opakujúce sa témy patrila transpozícia smernice (EÚ) 2019/1937 o ochrane osôb, ktoré nahlasujú porušenia práva Únie (smernica o oznamovateľoch), Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti a spolupráca s EPPO.

proti korupcii, ktorá pokrýva aj finančné záujmy EÚ, zatiaľ čo Slovinsko vypracovalo osobitnú stratégiu pre Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti.

²⁵ Členské štáty oznámili opatrenia prijaté na ochranu finančných záujmov na základe špecializovaného prieskumu. Opatrenia založené na jednom „akte“ sa označujú ako „jednotlivé opatrenia“ s cieľom odlíšiť ich od opatrení vykonávaných na základe balíka rôznych aktov (právnych alebo administratívnych) alebo politických iniciatív. Úplný prehľad a podrobný opis opatrení zhrnutých v tomto oddiele pozri v dokumente Opatrenia prijaté členskými štátmi na ochranu finančných záujmov EÚ v roku 2022, ktorý je pripojený k tejto správe.

Obrázok 2 – Súhrn opatrení oznámených členskými štátmi v roku 2022

Členský štát	Prijaté opatrenia
Rakúsko	Pokračovalo v aktualizácii svojich administratívnych opatrení na boj proti podvodom so zameraním na prevenciu a odhaľovanie podvodov poškodzujúcich európske fondy politiky súdržnosti a poľnohospodárske fondy.
Belgicko	Zaviedlo tri opatrenia na boj proti podvodom. Zatiaľ čo sektorové legislatívne opatrenie bolo zamerané na odhaľovanie, vyšetrovanie a stíhanie podvodov, oznámený legislatívny balík bol prierezový, pričom podporoval prevenciu a odhaľovanie podvodov. Jediným nelegislatívnym opatrením, ktoré Belgicko oznámilo, bola organizačná aktualizácia riadenia finančných prostriedkov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti vo Valónsku, čím sa posilnilo vyšetrovanie a stíhanie podvodov, ktoré poškodzujú tieto finančné prostriedky.
Bulharsko	Opatrenia na boj proti podvodom boli prevažne legislatívne, pričom zahŕňali celý cyklus boja proti podvodom. Boli prijaté dve aktualizácie právnych predpisov, pričom prvá bola zameraná na poľnohospodárske, rybárske a kohézne fondy, fondy FEAD a AMIF a druhá aktualizácia bola prierezová. Tretie legislatívne opatrenie bolo spojené s administratívnymi zmenami zameranými na komplexnú ochranu finančných prostriedkov EÚ v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti.
Chorvátsko	Dve prierezové opatrenia, jedno legislatívne, ktorým sa zabezpečuje konfiškácia príjmov z trestnej činnosti, a druhé operačné, ktorým sa posilňuje spolupráca s EPPO, ako aj operačné zmeny riadenia kohéznych fondov pomocou nástroja Arachne. Spoločne zahŕňajú celý cyklus boja proti podvodom.
Cyprus	Legislatívne opatrenie zamerané na lepšiu ochranu oznamovateľov, ktorým sa transponuje smernica o oznamovateľoch do vnútroštátneho práva, a tým sa podporuje prevencia, odhaľovanie, vyšetrovanie a stíhanie podvodov. Druhé legislatívne opatrenie bolo zamerané na podporu bezúhonnosti a transparentnosti vo verejných rozhodovacích procesoch, pričom zahŕňa všetky fázy cyklu boja proti podvodom. Balík prijatý Cyprom, ktorý je zameraný na prevenciu podvodov, je zacielený na Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti a rôzne zainteresované strany.
Česko	Tri sektorové operačné opatrenia, ktoré sú zacielené na všetky fázy okrem odhaľovania podvodov. Prvým opatrením sa zrealizovalo presadzovanie sankcií EÚ voči Ruskej federácii, pričom sa posilnila koordinácia, spolupráca a toky informácií medzi českými orgánmi. Druhým opatrením sa prepojil register konečných užívateľov výhod s informačnými systémami používanými pri riadení rybárskych a kohéznych fondov a tretím opatrením sa doplnili všetky metodické dokumenty pre viacročný finančný rámec (VFR) na roky 2021 – 2027.
Dánsko	Cieľom prvého opatrenia bola lepšia prevencia a odhaľovanie podvodov poškodzujúcich fondy politiky súdržnosti zlepšením údajov používaných Dánskym úradom pre podnikanie. Druhým opatrením sa tieto ciele posilnili tým, že sa zabezpečilo správne uplatňovanie pravidiel odmeňovania. Cieľom tretieho opatrenia bolo zvýšiť kapacitu poľnohospodárskej agentúry krajiny v oblasti boja proti podvodom a daňovým únikom.
Estónsko	Opatrenia na boj proti podvodom boli zamerané na prevenciu a odhaľovanie podvodov. Z hľadiska príjmov Estónsko vytvorilo IT nástroj, ktorý porovnáva deklarované ceny a ceny uvedené v nástroji. Druhé opatrenie automaticky prepojilo postupy verejného obstarávania s uhradenými faktúrami, čím sa zvýšila kontrola. Po tretie Estónsko aktualizovalo svoj katalóg činností odbornej prípravy v oblasti boja proti podvodom.

Fínsko	Dve opatrenia, obe zamerané predovšetkým na posilnenie prevencie podvodov, s prierezovou povahou a súvisiace s finančnými prostriedkami Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Prvé opatrenie obsahovalo usmernenia k zamedzeniu korupcii v ústrednej štátnej správe, ktorá vykonáva riadenie finančných prostriedkov EÚ a dohliada naň. Druhé opatrenie sa týkalo školení zameraných na prevenciu podvodov týkajúcich sa Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti.
Francúzsko	Tri opatrenia, pričom všetky sa vzťahovali na odhaľovanie podvodov. Prvým opatrením sa francúzske právo zosúladiť s právom EÚ o oznamovateľoch a ich ochrane vo všetkých oblastiach. Druhé opatrenie, tiež prierezové, sa vzťahovalo na dohodu o odbornej príprave a osobitné kurzy odbornej prípravy s EPPO. Tretie opatrenie bolo špecificky zamerané na Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti a zriadila sa ním osobitná skupina pre monitorovanie a predvídanie rizík podvodov.
Nemecko	Tri opatrenia zamerané predovšetkým na prevenciu podvodov poškodzujúcich finančné prostriedky EÚ vrátane poľnohospodárskych, rybárskych a kohéznych fondov, ale aj na zvyšné tri fázy cyklu boja proti podvodom. Pohybujú sa od nového strategického dokumentu cez strategickú aktualizáciu až po aktualizovaný nástroj na vlastné hodnotenie.
Grécko	Tri legislatívne opatrenia zamerané prevažne na počiatočné fázy cyklu boja proti podvodom. Prvé opatrenie bolo prierezové, zatiaľ čo ďalšie dve opatrenia boli zamerané na finančné prostriedky Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, poľnohospodárske a rybárske fondy. Prierezovým opatrením sa transponovala smernica o oznamovateľoch do gréckeho práva. Druhým opatrením sa ku gréckej koordinačnej agentúre pre Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti doplnil špecializovaný útvar pre prevenciu a odhaľovanie podvodov, vymáhanie a trestanie. Tretie opatrenie sa riadilo odporúčaním EÚ, pričom sa ním oddelili administratívne kontroly od kontrol na mieste v rámci riadenia poľnohospodárskych a rybárskych fondov.
Maďarsko	Tri opatrenia zamerané predovšetkým na prevenciu a odhaľovanie podvodov. Prvým opatrením sa vykonáva oznámenie, ktoré Komisia predložila Maďarsku v rámci mechanizmu podmienenosti a ktoré sa týka štátneho systému verejného obstarávania, prostredníctvom nových právnych predpisov a operačnej aktualizácie. Druhým opatrením sa posilnila spolupráca medzi Maďarskom a úradom OLAF pri vyšetrovaniach. Tretie opatrenie bolo zamerané na viaceré fondy a zahŕňalo nové legislatívne, organizačné a operačné kroky, čím sa vytvoril základ pre dva orgány, ktoré budú kontrolovať finančné prostriedky EÚ.
Írsko	Dve organizačné opatrenia podporené prostredníctvom opatrení na boj proti podvodom vo všetkých fázach cyklu pri riadení poľnohospodárskych a rybárskych fondov. Prvým opatrením sa posilnil register podvodov, zatiaľ čo druhým opatrením sa zaviedlo IT riešenie pre vyhlásenia o konflikte záujmov.
Taliansko	Tri opatrenia zamerané na príjmy, pričom zahŕňajú všetky fázy cyklu boja proti podvodom. Cieľom prvého opatrenia je zamedziť daňovým únikom a praniu špinavých peňazí v súvislosti so vstupom podhodnoteného čínskeho tovaru na územie EÚ. Druhé opatrenie sa týkalo plánu zameraného na colné podvody a podvody v oblasti DPH. Tretím opatrením sa talianske právo zosúladiť s právom EÚ o konfiskácii majetku.
Lotyšsko	Tri opatrenia zamerané na zlepšenie odhaľovania podvodov prierezovým spôsobom a v súvislosti s daňovými podvodmi. Prvé opatrenie sa týka IT nástroja používaného na hľadanie varovných signálov pri kontrolách a inšpekciách príjmov a výdavkov. Druhé opatrenie sa vzťahovalo na kurz elektronického učenia sa zameraný na ochranu finančných záujmov EÚ, ktorý bol dostupný v celej krajine, a tretie opatrenie zahŕňalo odbornú prípravu zameranú na budovanie kapacity pre

	zamestnancov daňových a kontrolných orgánov.
Litva	Nie je k dispozícii
Luxembursko	Dve opatrenia zahŕňajú všetky fázy cyklu boja proti podvodom. Prvým opatrením sa zosúladiťo luxemburské právo o vzájomnej pomoci a boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu s medzinárodnými normami, zatiaľ čo druhé opatrenie sa týkalo rámca, o ktorý sa opiera plán obnovy a odolnosti krajiny.
Malta	Jedno prierezové opatrenie zamerané na prevenciu a odhaľovanie podvodov: prvé vnútroštátne posúdenie rizika podvodov a korupcie v krajine.
Holandsko	Prvé prierezové opatrenie zabezpečuje, že budúce právne predpisy budú vykonateľné a overiteľné pred nadobudnutím účinnosti. Druhým opatrením sa zlepšilo oznamovanie tradičných vlastných zdrojov Holandskom. Tretie opatrenie tvoril aktualizovaný rámec posúdenia rizika podvodov pre rybárske fondy.
Poľsko	Tri opatrenia zamerané na prevenciu a odhaľovanie podvodov v daňových príjmoch, kohéznych a poľnohospodárskych fondoch. Prvým opatrením sa vytvára vnútroštátny systém elektronickej fakturácie. Druhým opatrením sa zavádza IT nástroj používaný na kontrolu projektov EÚ. Tretím opatrením sa stanovujú postupy na predchádzanie konfliktom záujmov medzi zamestnancami ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka.
Portugalsko	Tri operačné balíky opatrení na boj proti podvodom, ktoré sa týkajú colníctva, daní, rôznych fondov a poľnohospodárskych a rybárskych fondov. Prvým opatrením sa aktualizoval strategický plán pre boj proti daňovým a colným podvodom. Druhým opatrením sa aktualizovala národná stratégia pre boj proti podvodom a tretím opatrením sa aktualizovala stratégia pre <i>ex ante</i> kontroly kvality týkajúce sa poľnohospodárskych a rybárskych fondov.
Rumunsko	Tri legislatívne opatrenia sa týkali všetkých fáz cyklu boja proti podvodom, najmä však prevencie a odhaľovania podvodov, a to prierezovým spôsobom v súvislosti s RRF a v súvislosti s rôznymi fondmi. Prvé prierezové opatrenie sa týkalo transpozície smernice o oznamovateľoch do vnútroštátneho práva. Opatrením zameraným na Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti sa upravilo vynakladanie finančných prostriedkov a rovnaký účinok malo tretie opatrenie v súvislosti s viacerými fondmi EÚ.
Slovensko	Tri opatrenia týkajúce sa všetkých fáz cyklu boja proti podvodom. Prvým opatrením sa zmenili pravidlá upravujúce rozdelenie prostriedkov z rybárskych, kohéznych fondov a fondov pre migráciu a azyl. Druhým opatrením bola dohoda o spolupráci, v ktorej sa definoval budúci príspevok príslušných orgánov k účinnejšiemu auditu finančných prostriedkov, a tretím opatrením sa aktualizovalo rozdelenie finančných prostriedkov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti.
Slovinsko	Prvé opatrenie sa zameriavalo na daňové podvody a posilnenie colníctva, najmä na prevenciu a odhaľovanie daňových podvodov. Druhým opatrením sa zmenili postupy kontroly a monitorovania v súvislosti s rybárskymi fondmi. Tretím opatrením sa vytvorila príručka k vykonávaniu Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti jeho koordinačným orgánom.
Španielsko	Prvým opatrením sa vytvárajú nové pravidlá pre finančné informácie a iné informácie týkajúce sa podvodov. Druhé opatrenie zahŕňalo dohodu o výmene informácií medzi rôznymi príslušnými orgánmi. Tretím opatrením, ktoré je špecifické pre Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, sa stanovili pravidlá pre systematickú analýzu rizík konfliktu záujmov.
Švédsko	Tri prierezové opatrenia zahŕňali všetky fázy cyklu boja proti podvodom. Prvé opatrenie je prípravou na pripojenie Švédska k EPPO. Druhé opatrenie sa týkalo

činností orgánu, ktorý je určený výlučne na ochranu finančných záujmov EÚ. Tretie opatrenie bolo zamerané na zníženie miery subvenčných podvodov a podvodov v oblasti DPH a daňových únikov.

3.3. Vykonávanie odporúčaní Komisie z roku 2021 pre členské štáty

V správe o ochrane finančných záujmov za rok 2021 Komisia uviedla štyri odporúčania pre členské štáty, ktoré sa týkajú: a) správnej transpozície smernice o ochrane finančných záujmov; b) účasti na činnosti EPPO; c) digitalizácie v oblasti boja proti podvodom a d) posilnenia analýzy rizika podvodov²⁶.

Situácia týkajúca sa smernice o ochrane finančných záujmov je opísaná v [oddiel 2.3](#).

Pokiaľ ide o účasť na činnosti EPPO, Švédsko uviedlo, že v roku 2022 prebiehala ďalšia legislatívna príprava so zreteľom na budúce členstvo.

Pokiaľ ide o digitalizáciu v oblasti boja proti podvodom, nástroj Arachne bol jednoznačne najpoužívanejším IT systémom (v 21 členských štátoch) na podporu európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) a Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Mnohé členské štáty používali vlastné špecializované IT nástroje na boj proti podvodom, často v spojení s nástrojmi EÚ, hoci tieto nástroje boli len zriedka interoperabilné.

V súlade s odporúčaním Komisie väčšina členských štátov integrovala tieto IT nástroje do svojho boja proti podvodom s cieľom obohatiť údaje a zdokonaľiť varovné signály, ukazovatele rizika a hodnotenia.

Obrázok 3: IT nástroje používané členskými štátmi

IT systém	Členský štát																										
	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK
EÚ																											
ČS																											

ÁNO, úroveň EÚ	
ÁNO, úroveň ČS	
NIE	

Celkovo z posúdenia členských štátov vyplynulo, že digitalizáciou sa podporila prevencia a odhaľovanie podvodov a zjednodušili administratívne postupy. Krajiny ako Fínsko, ktoré sa spoliehali na neúnijné nástroje, uviedli, že potenciálne zaťaženie spojené s prispôbením vnútroštátnych zákonov o ochrane údajov, napríklad s cieľom umožniť používanie nástroja Arachne, im bránilo v tom, aby tak urobili.

Pokiaľ ide o posilnenie analýzy rizika, 14 členských štátov sa domnievalo, že toto odporúčanie vykonali v plnej miere, pripomenulo svoj proaktívny prístup k boju proti podvodom poškodujúcim rozpočet EÚ a predložilo najnovšie iniciatívy. Z hľadiska príjmov členské štáty zdôraznili rozhodnutie o kritériách finančného rizika²⁷ podporujúce IT nástroje na vnútroštátnej úrovni a úrovni EÚ, ako sú CRMS a AFIS, ktoré pomohli daňovým a colným orgánom získavať a obohacovať údaje z rôznych zdrojov a vymieňať údaje medzi členskými štátmi a s inštitúciami EÚ. Z hľadiska výdavkov členské štáty zdôraznili určité systémy riadenia rizika podvodov

²⁶ Úplný prehľad a podrobný opis následných činností zhrnutých v tomto oddiele je uvedený v dokumente Vykonávanie odporúčaní z roku 2021 členskými štátmi, ktorý je pripojený k tejto správe.

²⁷ C(2018) 3293 final.

špecifické pre daný kontext, ktoré vyvinuli orgány riadiace finančné prostriedky EÚ, ako aj koordináciu na vysokej úrovni²⁸, používanie IT nástrojov ako Arachne a špecializovanú odbornú prípravu.

Členské štáty, ktoré uviedli čiastočné vykonávanie (12), oznámili podobné opatrenia, ale buď pre príjmy, alebo pre výdavky.

4. BOJ PROTI NEZROVNALOSTIAM, PODVODOM, KORUPCII A KONFLIKTU ZÁUJMOV POŠKODZUJÚCIM ROZPOČET EÚ

4.1. Všeobecný prehľad

Z operačného hľadiska sú ochranou finančných záujmov EÚ pred podvodmi, nezrovnalosťami a inými nezákonnými činnosťami poverené vnútroštátne orgány, úrad OLAF a EPPO.

Tento oddiel obsahuje údaje o odhalených nezrovnalostiach a podvodoch, ktoré oznámili členské štáty, s výnimkou tých, ktoré sa týkajú priamych výdavkov²⁹. K dispozícii sú aj informácie o vyšetrovaniach vedených úradom OLAF a EPPO³⁰.

V roku 2022 bolo oznámených celkovo 12 455 nezrovnalostí v hodnote 1,77 miliardy EUR. V porovnaní s rokom 2021 sa zaznamenal mierny nárast oznámených nezrovnalostí (+7 %), zatiaľ čo súvisiace sumy sa znížili (–13 %).

V roku 2022 bolo oznámených 1 139 podvodných nezrovnalostí (+2 % v porovnaní s rokom 2021), pričom tento počet v priebehu posledných piatich rokov zostal viac-menej stabilný. Finančné sumy spojené s uvedenými prípadmi sa líšili viac vzhľadom na obmedzený počet jednotlivých prípadov s vysokým finančným vplyvom, pričom v roku 2022 sa znížili na 300 miliónov EUR (–62 % v porovnaní s rokom 2021)³¹. Počet a finančný vplyv nepodvodných nezrovnalostí bol v roku 2022 najvyšší, a to 11 316 nezrovnalostí (+8 % v porovnaní s rokom 2021) v hodnote 1,47 miliardy EUR (+17 %), pričom v posledných piatich rokoch sa zaznamenal stabilný rastúci trend.

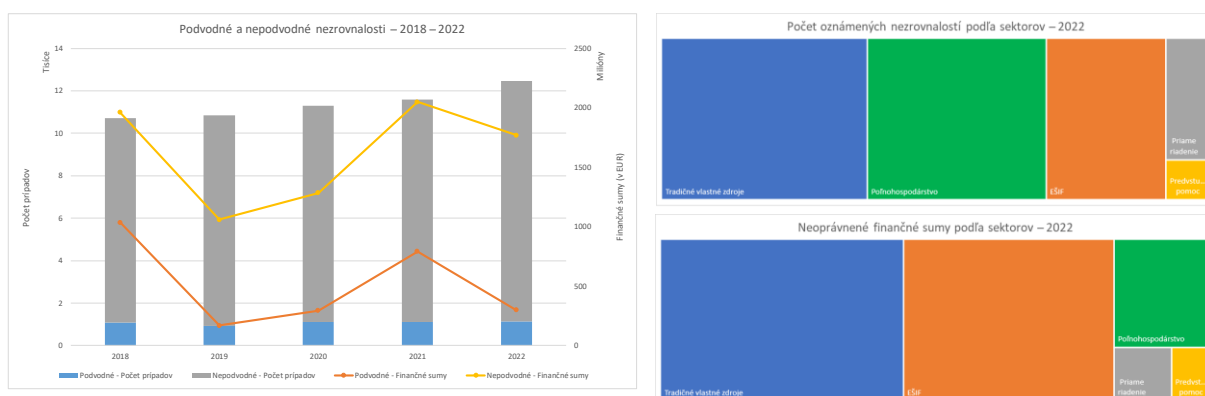
²⁸ Bulharsko, Cyprus, Malta a Slovensko.

²⁹ Tieto údaje sú vyňaté z účtovného systému Komisie ABAC.

³⁰ Pozri oddiely 4.1.1 a 4.1.2, v prípade ktorých sú údaje vyňaté z ich vlastných správ. Správa úradu OLAF za rok 2022 je k dispozícii [tu](#). Výročná správa EPPO za rok 2022 je k dispozícii [tu](#).

³¹ Touto sumou sa podstatne opravuje suma uverejnená v správe o ochrane finančných záujmov za rok 2021 (1,83 miliardy EUR) v dôsledku určitých chýb v oznamovaní súvisiacich s nesprávnym použitím národných mien namiesto EUR.

Obrázok 4: Oznámené nezrovnalosti a súvisiace finančné sumy – 2018 – 2022; nezrovnalosti a súvisiace finančné sumy podľa rozpočtovej oblasti – 2022

4.1.1. Vyšetrowania úradu OLAF

V roku 2022 úrad OLAF uzavrel vyšetrowania v 256 prípadoch a vydal 275 odporúčaní, z toho 153 finančných, pričom odporučil vymáhanie celkovej sumy 426,8 milióna EUR a zabránil neoprávnenému vyplateniu finančných prostriedkov vo výške 197,9 milióna EUR. V rovnakom období bolo začatých 192 nových vyšetrowaní, z toho 30 (16 %) sa týkalo vlastných zdrojov a nezákonného obchodu, 73 (38 %) zdieľaného riadenia, 16 (8 %) nepriameho riadenia a 44 (23 %) priameho riadenia. 29 (15 %) vyšetrowaní bolo začatých v súvislosti s vnútornými záležitosťami.

Úrad OLAF vyšetrowal údajné prípady a prípady kolúzie, manipulácie v postupoch verejného obstarávania, konfliktov záujmov, predražených faktúr, vyhýbania sa plateniu cla, pašovania a falšovania.

4.1.2. Vyšetrowania EPPO

V roku 2022 EPPO začala 865 vyšetrowaní s odhadovanou škodou vo výške 9,9 miliardy EUR³². Na konci roka 2022 EPPO viedla 1 117 vyšetrowaní s odhadovanou škodou vo výške 14,1 miliardy EUR, z čoho takmer polovica (6,7 miliardy EUR) súvisela so 185 vyšetrowaniami týkajúcimi sa DPH³³. 692 vyšetrowaní sa týkalo prípadov podvodov s výdavkami.

Spomedzi typológií identifikovaných pri týchto prebiehajúcich vyšetrowaniach sa 679 trestných činov týka podvodu s výdavkami nesúvisiacimi s verejným obstarávaním, 224 podvodu s výdavkami súvisiacimi s verejným obstarávaním, 87 sa týka korupcie, 48 zneužitia, 116 prania špinavých peňazí, 236 podvodu v oblasti príjmov nepochádzajúcich z DPH a 427 podvodu v oblasti príjmov z DPH.

³² Odhadovaná celková škoda sa vypočíta na základe zohľadnených hodnôt, hoci vyšetrowania stále prebiehajú. Údaje uvedené v tomto oddiele sú zahrnuté do výročnej správy EPPO za rok 2022.

³³ Podvody v oblasti DPH sa v tejto správe nezohľadňujú.

4.2. Príjmy – Tradičné vlastné zdroje³⁴

V roku 2022 bol počet **podvodných a nepodvodných nezrovnalostí** (4 661) týkajúcich sa tradičných vlastných zdrojov (TVZ) o 7,6 % vyšší než priemerný počet nezrovnalostí oznámených v posledných piatich rokoch. Počet podvodných nezrovnalostí klesol o 6,8 % a počet nepodvodných nezrovnalostí narástol o 9,4 % v porovnaní s päťročným priemerom za roky 2018 – 2022. Celková **suma** TVZ, ktorú odhadli a stanovili členské štáty, sa zvýšila o 47 % na 783 miliónov EUR³⁵.

Zatiaľ čo **pašovanie** zostáva jedným z hlavných spôsobov práce v prípadoch podvodov, väčšina prípadov oznámená v roku 2022 sa týka **nesprávnej hodnoty a nesprávnej klasifikácie**/nesprávneho opisu tovaru. **Textil a obuv** predstavovali najviac dotknutý tovar, a to nielen z hľadiska počtu prípadov, ale najmä z hľadiska hodnoty. **Čína** bola naďalej najvýznamnejšou krajinou pôvodu tovaru, ktorého sa týkali nezrovnalosti.

14 členských štátov oznámilo 116 prípadov **pašovaných cigariet** s celkovou odhadovanou sumou TVZ približne 38 miliónov EUR. V porovnaní s rokom 2021 desať členských štátov³⁶ pokračovalo v oznamovaní prípadov pašovania, zatiaľ čo štyri členské štáty ich v roku 2022 oznámili prvýkrát³⁷. Môže to naznačovať možný presun podvodov alebo trás pašovania cigariet do iných členských štátov.

Prepustenie do voľného obehu je naďalej postupom, ktorý je najviac ovplyvnený podvodnými a nepodvodnými nezrovnalosťami (3 799 prípadov v celkovej hodnote 688 miliónov EUR). V porovnaní s rokom 2021 Nemecko v roku 2022 oznámilo veľký nárast nepodvodných prípadov týkajúcich sa „prepustenia do voľného obehu“, zatiaľ čo niektoré z jeho susedných členských štátov oznámili nárast pri „tranzite“ (napr. Česko a Holandsko) v spojení s poklesom pri „prepustení do voľného obehu“ (Holandsko).

Inšpekcie vnútroštátnych **útvarov pre boj proti podvodom** spolu s colnými kontrolami pri prepustení zohrávali kľúčovú úlohu pri odhaľovaní prípadov podvodov v roku 2022. Nepodvodné prípady sa odhaľovali predovšetkým pri **kontrolách po prepustení**, hoci iné metódy odhaľovania, ako sú kontroly pri prepustení a daňové kontroly, sa takisto zintenzívnili.

V roku 2022 útvary Komisie zamerali svoje **kontroly na mieste vykonávané v členských štátoch** na stratégiu kontroly elektronického obchodu a zásielok s nízkou hodnotou a na stratégiu kontroly antidumpingových a vyrovnávacích ciel. Okrem toho administratívne audity Komisie v roku 2022 boli zamerané na tri rôzne témy: tovar súvisiaci s pandémiou ochorenia COVID-19 oslobodený od cla, rozhodnutia týkajúce sa záväzných informácií o pôvode tovaru (ZIPT) a otvorené prípady týkajúce sa účtu B.

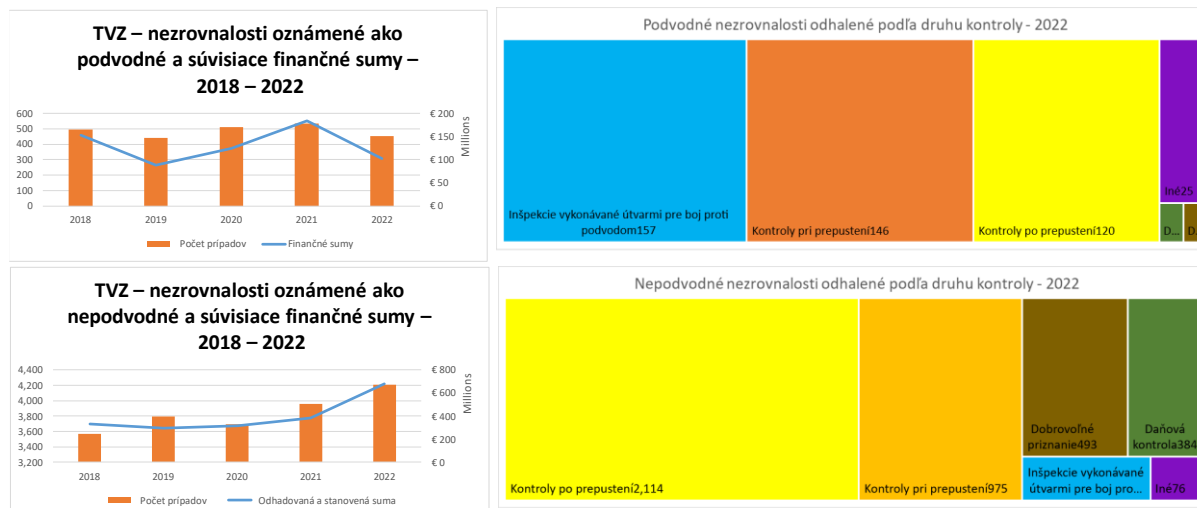
³⁴ Podrobnú analýzu nezrovnalostí oznámených členskými štátmi v súvislosti s TVZ pozri v dokumente Štatistické hodnotenie nezrovnalostí oznámených v oblasti vlastných zdrojov, prírodných zdrojov, politiky súdržnosti, predvstupovej pomoci, ako aj priamych výdavkov v roku 2022, ktorý je pripojený k tejto správe, oddiel 2.

³⁵ V roku 2022 bola celková suma výrazne ovplyvnená štyrmi veľkými prípadmi nepodvodných nezrovnalostí, ktoré boli oznámené v Belgicku (305 miliónov EUR).

³⁶ Belgicko, Bulharsko, Nemecko, Estónsko, Grécko, Francúzsko, Lotyšsko, Litva, Poľsko a Rumunsko.

³⁷ Španielsko, Chorvátsko, Rakúsko a Portugalsko.

Obrázok 5: Nezrovnalosti odhalené a oznámené v oblasti TVZ a odhaľovanie podľa druhu kontroly

Rámček 2: Spoločné colné operácie

Spoločné colné operácie sú cieľové akcie s obmedzeným trvaním, ktorých zámerom je bojovať proti podvodom a pašovaniu citlivého tovaru v konkrétnych rizikových oblastiach, resp. na určených obchodných trasách. V roku 2022 úrad OLAF spoluorganizoval alebo podporil desať spoločných colných operácií zahŕňajúcich široké spektrum cieľov vrátane pašovania tabaku, podhodnoteného tovaru a peňažných prostriedkov v hotovosti, ktoré vstupujú do EÚ alebo opúšťajú EÚ³⁸.

4.3. Výdavky

4.3.1. Poľnohospodárstvo³⁹

Počas obdobia 2018 – 2022 sa zvýšil počet podvodných nezrovnalostí v oblasti **rozvoja vidieka** oznámených v systéme IMS, čo bolo spôsobené najmä rastúcou mierou odhaľovania počas programového obdobia 2014 – 2020. Počet týchto podvodných nezrovnalostí bol však nižší, než sa očakávalo. Malo by sa to monitorovať, aby sa zabezpečilo zameranie na odhaľovanie podvodov. Nepodvodné nezrovnalosti vykázali podobný trend, aj keď bol menej výrazný. V roku 2022 sa počet podvodných nezrovnalostí v oblasti **podpory poľnohospodárstva** v porovnaní s rokom 2021 zvýšil, najmä v dôsledku oznamovania súvisiaceho s priamymi platbami zo strany dvoch členských štátov. Tento nárast bol čiastočne spôsobený oznamovaním množstva drobných, navzájom prepojených nezrovnalostí. Neoprávnené finančné sumy, ktorých sa týkajú nepodvodné nezrovnalosti v oblasti **trhových opatrení**, výrazne kolísali, najmä preto, že v niektorých rokoch sa oznamovali prípady týkajúce sa mimoriadne vysokých súm.

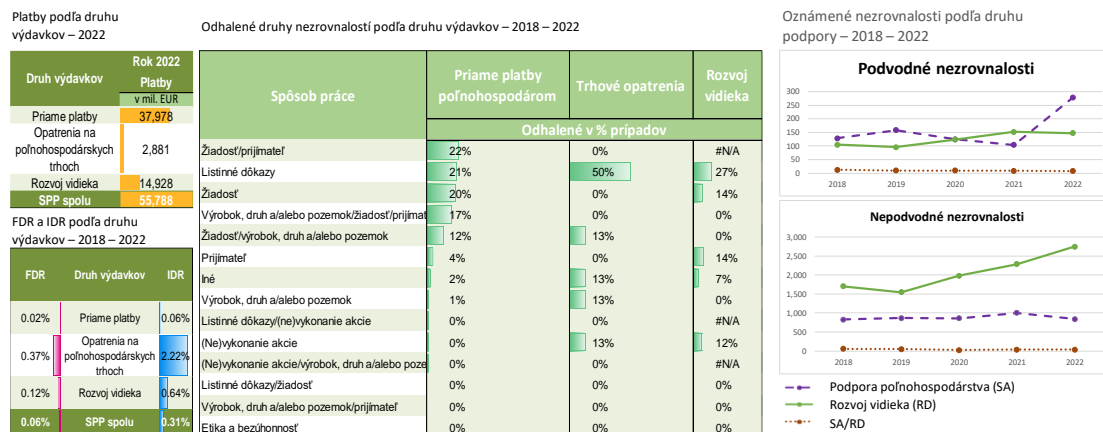
³⁸ Pozri výročnú správu úradu OLAF za rok 2022, https://ec.europa.eu/olaf-report/2022/investigative-activities/protecting-eu-revenue/conducting-joint-customs-operations_en.html.

³⁹ Podrobnú analýzu nezrovnalostí oznámených členskými štátmi v súvislosti s poľnohospodárstvom pozri v dokumente Štatistické hodnotenie nezrovnalostí oznámených v oblasti vlastných zdrojov, prírodných zdrojov, politiky súdržnosti, predvstupovej pomoci, ako aj priamych výdavkov v roku 2022, ktorý je pripojený k tejto správe, oddiel 3.

Miera odhaľovania v oblasti rozvoja vidieka bola výrazne vyššia než v oblasti podpory poľnohospodárstva. Jedna časť podpory poľnohospodárstva, konkrétne trhové opatrenia, mala však najvyšší podiel na miere odhaľovania. Odhaľovanie nezrovnalostí, najmä podvodných, sa sústredilo v niekoľkých členských štátoch.

Počas obdobia 2018 – 2022 sa podvodné nezrovnalosti často týkali **falšovania žiadosti o pomoc** alebo **listinných dôkazov**. V oblasti trhových opatrení a rozvoja vidieka takisto existovali významné porušenia týkajúce sa **vykonávania akcie**.

Obrázok 6: Platby a oznámené nezrovnalosti v SPP podľa druhu výdavkov⁴⁰

Rámček 3 – Riziká a porušenia v spoločnej poľnohospodárskej politike (SPP)

Riziká a porušenia závisia od druhu opatrenia. Napríklad žiadatelia o priame platby môžu požiadať o pomoc na pozemky, ktoré nie sú oprávnení využívať, na základe falošných zmlúv o prenájme alebo môžu umelo vytvoriť podmienky na získanie finančnej podpory. Poľnohospodárske postupy vrátane tých, ktoré sú prospešné pre klímu a životné prostredie, si môžu vyžadovať väčšiu pozornosť s cieľom identifikovať úmyselné porušenia. To isté sa môže uplatniť na režimy platieb založené na počte a druhu zvierat. Porušenia týkajúce sa trhových opatrení môžu zahŕňať napríklad stiahnutie poľnohospodárskych výrobkov z trhu alebo náklady na investície, ich skutočnú realizáciu alebo využívanie organizáciami výrobcov, ako sú práce na miestach na uskladnenie alebo nákup strojov alebo zariadení. Úrad OLAF vyšetroval viaceré zložité prípady týkajúce sa propagácie poľnohospodárskych výrobkov.

V prípade rozvoja vidieka môžu prijímatelia napríklad používať falošné faktúry, vyhlásenia v skutočnosti použitého zariadenia za nové, zmanipulované ponuky v kontexte verejného obstarávania a nepravdivé informácie o splnení podmienok na získanie pomoci. Porušenia môžu zahŕňať informácie, ktoré žiadateľ predkladá, aby bol jeho projekt vybraný, aby získal preddavok alebo splnil kritériá prístupu k režimu podpory. Prijímateľ môže porušovať pravidlá verejného obstarávania, požiadať o preplatenie nadmerných nákladov alebo aj neexistujúcich transakcií, príp. požiadať o preplatenie nákladov, ktoré už boli financované v inom kontexte. Prijímateľ nemusí dodržiavať podnikateľský plán, využiť investíciu na zamýšľaný účel alebo ju nemusí využiť vôbec. Výdavky týkajúce sa plochy a zvierat si môžu vyžadovať väčšiu pozornosť s cieľom identifikovať úmyselné porušenia.

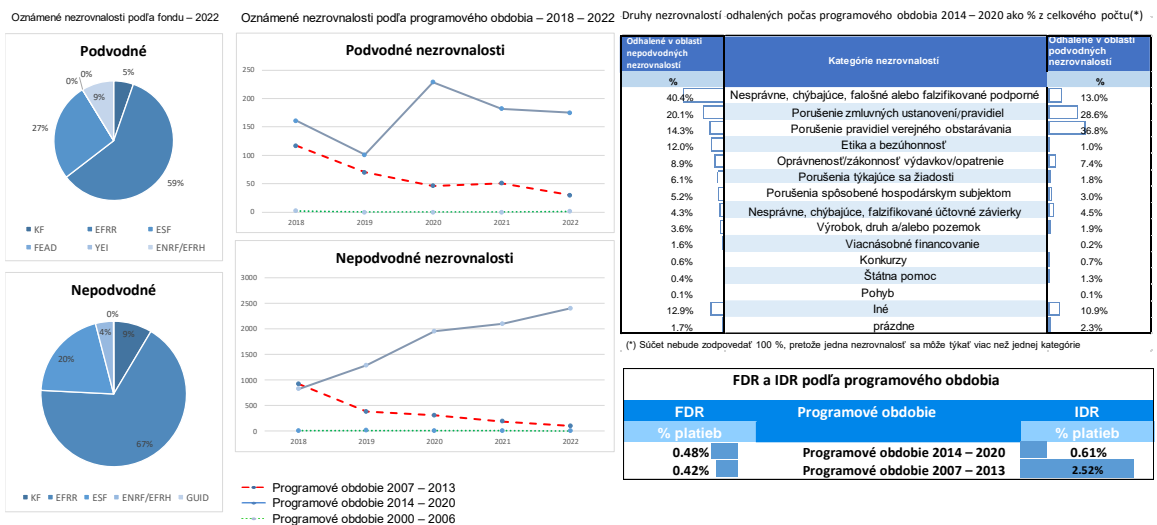
⁴⁰ Miera odhaľovania podvodov (FDR) sa vypočíta ako percentuálny podiel neoprávnených finančných súm, ktorých sa týkajú podvodné nezrovnalosti, z celkových platieb. Miera odhaľovania nezrovnalostí (IDR) sa vypočíta ako percentuálny podiel neoprávnených finančných súm, ktorých sa týkajú nepodvodné nezrovnalosti, z celkových platieb.

4.3.2. Politika súdržnosti⁴¹

Počet podvodných nezrovnalostí týkajúcich sa programového obdobia 2007 – 2013, ktoré sa oznámili v systéme IMS, bol najvyšší v roku 2015, v ďalších rokoch sa postupne znižoval a v roku 2018 ho prekonal počet podvodných nezrovnalostí týkajúce sa programového obdobia 2014 – 2020. Táto dynamika je v súlade so známymi trendmi a vzorcami a súvisí s viacročnými cyklami vykonávania. Od roku 2017 počet oznámených nepodvodných nezrovnalostí týkajúcich sa programového obdobia 2014 – 2020 rástol, ale menej, než sa očakávalo. Počet nepodvodných nezrovnalostí a finančné sumy, ktorých sa týkajú takéto nezrovnalosti, oznámené počas prvých deviatich rokov programového obdobia 2007 – 2013 boli oveľa vyššie než tie, ktoré sa oznámili počas programového obdobia 2014 – 2020. Týka sa to všetkých fondov a väčšiny členských štátov⁴².

Pokiaľ ide o podvody, najčastejšie sa vyskytujúci druh porušenia sa týkal podporných dokumentov. Vysokých finančných súm sa týkali prípady podvodných nezrovnalostí, keď došlo k porušeniu zmluvných ustanovení/pravidiel, ktoré často spočívali v neúplnom vykonaní alebo nevykonaní financovanej akcie. Medzi najčastejšie oznamované nepodvodné nezrovnalosti patrilo porušenie pravidiel verejného obstarávania. K podozreniu z podvodu viedli len v zriedkavých prípadoch. Naznačuje to, že treba zlepšiť buď odhaľovanie, vyšetrovanie a stíhanie podvodov, alebo administratívnu kapacitu verejných obstarávateľov. Väčšina podvodných porušení týkajúcich sa etiky a bezúhonnosti súvisela s konfliktmi záujmov. Porušenia týkajúce sa etiky a bezúhonnosti sú kategóriou s najvyšším výskytom podvodov. Korupcia sa oznamovala len zriedka.

Obrázok 7: Oznamované nezrovnalosti podľa programového obdobia, fondu a typológie. IDR a FDR podľa programového obdobia⁴³

⁴¹ Podrobnú analýzu nezrovnalostí oznámených členskými štátmi v súvislosti s politikou súdržnosti pozri v dokumente Štatistické hodnotenie nezrovnalostí oznámených v oblasti vlastných zdrojov, prírodných zdrojov, politiky súdržnosti, predvstupovej pomoci, ako aj priamych výdavkov v roku 2022, ktorý je pripojený k tejto správe, oddiel 4.

⁴² Hĺbková analýza tohto trendu bola uverejnená v [správe o ochrane finančných záujmov za rok 2021](#), rámček 17, strana 38.

⁴³ Vymedzenie pojmov IDR a FDR pozri v poznámke pod čiarou č. 40.

Rámček 4 – Rizikové oblasti v politike súdržnosti

Pokiaľ ide o podvod, riziká sa javia vyššie v prípade: i) dopravy a ochrany životného prostredia z dôvodu vysokých finančných súm, ktorých sa týkajú nezrovnalosti; ii) výskumu, technického rozvoja a inovácie a zamestnanosti z dôvodu častého výskytu podvodných nezrovnalostí. Pokiaľ ide o podvod týkajúci sa zelenej transformácie, analýza naznačuje vyššie riziká pri investíciách do: i) energetickej efektívnosti; ii) zásobovania pitnou vodou; iii) odpadového hospodárstva. Pokiaľ ide o podvod týkajúci sa dopravy a sietí, analýza naznačuje vyššie riziká pri investíciách do: i) ciest, ktoré nie sú súčasťou TEN (transeurópska sieť), z dôvodu počtu nezrovnalostí, ktoré pravdepodobne súvisia s vysokým počtom projektov, ktoré siahajú k regionálnej alebo miestnej úrovni; ii) železníc a ciest TEN z dôvodu vysokých finančných súm. Pokiaľ ide o podvod týkajúci sa sociálneho začlenenia, analýza naznačuje vyššie riziká pri investíciách do aktívneho začleňovania a do zdravotníckej infraštruktúry.

4.3.3. Ostatné rozpočtové oblasti⁴⁴

Nástroj predvstupovej pomoci (IPA) je prostriedkom, ktorým EÚ podporuje reformy v regióne rozširovania finančnou a technickou pomocou od roku 2007. Nezrovnalosti oznámené počas obdobia 2018 – 2022 v súvislosti s predvstupovou pomocou sa týkali hlavne finančných prostriedkov rozdelených v rámci nástroja predvstupovej pomoci I (IPA I) na roky 2007 – 2013 a nástroja predvstupovej pomoci II (IPA II) na roky 2014 – 2020. Počet oznámených nezrovnalostí a súvisiace sumy boli v roku 2022 najvyššie. Počet oznámených podvodných nezrovnalostí bol však najnižší za posledných päť rokov. Podvodné aj nepodvodné nezrovnalosti, ktoré sa oznámili, sa týkajú najmä zložky rozvoja vidieka a cezhraničnej spolupráce.

Počet podvodných aj nepodvodných nezrovnalostí týkajúcich sa výdavkov preplatených v rámci **priameho riadenia** zostal v období 2018 – 2022 pomerne stabilný. Viac než 80 % nezrovnalostí identifikovaných ako potenciálne podvodné sa odhalilo pri vyšetrovaniach úradu OLAF.

4.4. Organizovaná trestná činnosť, korupcia a konflikty záujmov

Informácie týkajúce sa **organizovanej trestnej činnosti** poškodzujúcej finančné záujmy EÚ sú dostupné vo výročnej správe EPPO, v ktorej sa uvádza, že v rámci jej prebiehajúcich vyšetrovaní sa do konca roka 2022 vyšetrilo 122 trestných činov týkajúcich sa zločineckých organizácií so zameraním na ochranu finančných záujmov.

V súvislosti s prípadmi **korupcie** EPPO na konci roka 2022 oznámila 87 vyšetrených prípadov. V rokoch 2018 – 2022 desať krajín prostredníctvom systému IMS oznámilo 30 prípadov, pričom päť sa týkalo poľnohospodárstva, 22 súdržnosti a tri sa týkali predvstupovej pomoci. Spôsobená škoda sa odhaduje na približne 50 miliónov EUR.

V tom istom období sa prostredníctvom systému IMS oznámilo 375 prípadov týkajúcich sa **konfliktov záujmov** (86 % sa týkalo súdržnosti, 9 % poľnohospodárstva a 5 % predvstupovej pomoci) v hodnote takmer 117 miliónov EUR. Z analýzy takýchto nezrovnalostí vyplýva, že oznámené konflikty záujmov poukazujú hlavne na väzby medzi príjemcami finančných prostriedkov a ich dodávateľmi a subdodávateľmi, pričom sú založené na konkrétnych porušeníach vnútroštátnych pravidiel. Len 7 % prípadov sa týka konfliktu záujmov počas fázy zadania/hodnotenia projektov, a teda zahŕňajú členov hodnotiacich výborov. Hoci približne dve

⁴⁴ Podrobnú analýzu nezrovnalostí oznámených členskými štátmi v súvislosti s predvstupovou pomocou a priamym riadením pozri v dokumente Štatistické hodnotenie nezrovnalostí oznámených v oblasti vlastných zdrojov, prírodných zdrojov, politiky súdržnosti, predvstupovej pomoci, ako aj priamych výdavkov v roku 2022, ktorý je pripojený k tejto správe, oddiely 5 a 6.

tretiny týchto prípadov boli odhalené prostredníctvom bežných kontrol a overovaní, zvyšná tretina bola odhalená prostredníctvom zdrojov mimo systémov riadenia a kontroly, ako sú „tipy od informátorov“, „vyšetovania úradu OLAF alebo informácie od úradu OLAF“, „vyšetovania vnútroštátnej polície“ a „články v tlači“.

5. ZÁVERY A ODPORÚČANIA

V stratégii Komisie pre boj proti podvodom sa kladie dôraz na zhromažďovanie a analýzu údajov a na rozvoj poznatkov s cieľom lepšie zamerať úsilie v oblasti boja proti podvodom. Ďalšia digitalizácia je kľúčová pre zlepšenie prístupnosti a využívania údajov, a teda zabezpečenie účinnejšej a efektívnejšej prevencie a odhaľovania podvodov. V stratégii sa zdôrazňuje aj dôležitosť riadenia boja proti podvodom a zavedenia správnych postupov a štruktúr, aby sa zabezpečila spolupráca a koordinácia medzi všetkými príslušnými aktérmi. Skúsenosti, ktoré Komisia a členské štáty získali v posledných rokoch, potvrdzujú potrebu pokračovať v tomto smere a bojovať proti podvodom holistickým a koordinovaným spôsobom.

5.1. Pochopenie podvodov na efektívnejší boj proti nim

Dôkladná a pozorná analýza údajov môže zlepšiť všetky fázy cyklu boja proti podvodom. Konkrétne môže podporiť prevenciu a odhaľovanie prostredníctvom strategických a operačných odporúčaní, ktoré pomôžu aktérom zapojeným do boja proti podvodom pri účinnejšom zameraní na podvodníkov. Správnosť tejto analýzy závisí od dostupnosti a kvality relevantných údajov.

Právny rámec EÚ poskytuje primeraný rámec pre výmenu relevantných informácií v súvislosti s príjmami, ako aj výdavkami.

Z hľadiska výdavkov je oznamovanie podvodov a nezrovnalostí prostredníctvom systému IMS prostriedkom na zhromažďovanie údajov a Komisia sa zaviazala k tomu, želepší tento systém a podporí členské štáty pri preskúmaní a aktualizácii usmernenia k oznamovaniu nezrovnalostí.

Z hľadiska príjmov zostávajú riziká týkajúce sa určitých druhov tovaru vysoké. Členské štáty oznamujú podvody a nezrovnalosti týkajúce sa tradičných vlastných zdrojov prostredníctvom aplikácie OWNRES. Včasný a proaktívny prístup pri identifikácii a riešení existujúcich rizík, ako aj nových trendov v oblasti podvodov sa ukázal ako nevyhnutný na účinnú ochranu finančných záujmov EÚ.

V mnohých členských štátoch je percentuálny podiel nezrovnalostí, ktoré sa stále klasifikujú ako podozrenie z podvodu veľa rokov po prvom oznámení, mimoriadne vysoký, dokonca aj v súvislosti s prípadmi, ktoré sú označené ako uzavreté. Môže to naznačovať buď to, že justičné orgány riadne nevykonávajú činnosti v nadväznosti na tieto podozrenia, napr. z dôvodu nedostatku zdrojov, alebo že neexistujú riadne komunikačné kanály medzi justičnými a oznamujúcimi orgánmi. Dôvodom môžu byť pretrvávajúce podozrenia platobných agentúr a riadiacich orgánov, pričom trestné konanie nebolo začaté, zabránilo mu premlčanie alebo nevedlo k dostatočným dôkazom o podvode.

Odporúčanie 1: Zlepšiť odhaľovanie, oznamovanie podozrenia z podvodu a následné činnosti

Odhaľovanie a oznamovanie podozrenia z podvodu ešte možno podstatne zlepšiť, rovnako ako následné činnosti, ktoré s tým súvisia. Medzi členskými štátmi stále existujú značné rozdiely. V členských štátoch s nízkym výskytom podvodov by príslušné orgány mali investovať do analýzy rizika podvodov s cieľom posúdiť, v akom rozsahu je nízka miera odhaľovania spôsobená nízkou úrovňou skutočných podvodov poškodzujúcich ich operácie alebo systémovými nedostatkami v systémoch odhaľovania alebo oznamovania.

Ak sa identifikujú akékoľvek nedostatky v odhaľovaní, členské štáty by sa mali zamerať na odhaľovanie náznakov podvodov, a ak sa zistia nezrovnalosti, mali by sa zamerať na dôkladné riešenie otázky úmyselnosti.

Ak identifikované otázky poukazujú na postupy oznamovania (napr. odklad klasifikácie ako podozrenie z podvodu), členské štáty by ich mali preskúmať, pričom by mali zohľadniť aj potrebu lepšieho toku informácií smerom k justičným orgánom a od justičných orgánov.

5.2. Inovácie v boji proti podvodom: dôvod na digitalizáciu

Napriek tomu, že to bolo predmetom viacerých odporúčaní v minulosti, zameranie na digitalizáciu v oblasti boja proti podvodom je dôležitejšie než kedykoľvek predtým. Možnosti, ktoré nové technológie ponúkajú, by sa mali naplno využiť na boj proti podvodníkom, ktorí sa javia ešte organizovanejšia a technicky zdatnejšia než kedykoľvek predtým.

Odporúčanie 2: Digitalizácia v oblasti boja proti podvodom ako priorita v programe členských štátov

Digitalizácia v oblasti boja proti podvodom musí byť v jadre stratégií pre boj proti podvodom. Predstavuje to zdroj, ako aj hrozbu, keďže podvodníci takisto čoraz viac používajú a zneužívajú nové technológie na páchanie trestných činov. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby bola digitalizácia v oblasti boja proti podvodom súčasťou ich národnej stratégie pre boj proti podvodom. Pomocou tohto prístupu by sa mali vymedziť stratégie na: i) identifikáciu existujúcich a budúcich hrozieb vyplývajúcich z nových technológií; ii) rozvoj potrebnej IT architektúry (inventarizácia existujúcich nástrojov, vývoj nových nástrojov, zabezpečenie interoperability medzi nimi) a iii) identifikáciu a riešenie existujúcich medzier, a to aj z hľadiska potrebných zručností.

5.3. Posilnenie riadenia v oblasti boja proti podvodom

Komisia neustále presadzovala celoplošné prijatie národných stratégií pre boj proti podvodom na ochranu finančných záujmov EÚ. Tieto stratégie môžu zabezpečiť, aby rôzni zapojení vnútroštátni aktéri uplatňovali spoločný prístup, a môžu uľahčiť spoluprácu na úrovni EÚ. Vzhľadom na významnú úlohu, ktorú zohrávajú úrad OLAF a EPPO najmä v boji proti cezhraničným podvodom, čoraz zložitejšiu situáciu v oblasti boja proti podvodom a vyspelosť podvodníkov je spolupráca a koordinácia naprieč organizačnými hranicami dôležitejšia než kedykoľvek predtým.

Odporúčanie 3: Posilnenie riadenia v oblasti boja proti podvodom v členských štátoch

Vo viacerých členských štátoch sa rozvíjajú vnútroštátne siete na boj proti podvodom, pričom vnútroštátny koordinačný útvar pre boj proti podvodom zohráva kľúčovú úlohu. Komisia podporuje a podnecuje tento proces, ktorý by sa mal rozšíriť na všetkých dotknutých aktérov, pričom sa zahrnú príslušné orgány presadzovania práva a justičné orgány na vnútroštátnej a európskej úrovni. Členské štáty by okrem toho mali zabezpečiť, aby vnútroštátne štruktúry, ktoré koordinujú tento proces, mali primeraný počet zamestnancov.

Siete na boj proti podvodom poskytujú ideálny rámec pre vypracovanie a aktualizáciu národnej stratégie pre boj proti podvodom.

Komisia pripomína svoje odporúčanie, aby členské štáty, ktoré ešte neprijali národnú stratégiu pre boj proti podvodom, tak urobili.